

“HER” (AŞK) FİLMİ İZLEYİCİ YORUMLARININ TEMATİK ANALİZİ

Thematic Analysis of Audience Commentary on The Movie Her

Fatma KAYIM¹, Berk Efe ALTINAL²

ÖZET

Bu makalede, senaristliği ve yönetmenliği Spike Jonze tarafından gerçekleştirilmiş, geçimini başkaları için el yazımı mektuplar yazarak sağlayan Theodore ile bir işletim sistemi olan Samantha arasındaki duygusal ilişkiyi konu alan 2013 tarihli Her (Aşk) filminin izleyici yorumları üzerinden tematik analizini gerçekleştirmek amaçlanmıştır. Yapılan çalışmada veri seti izleyici yorumlarından oluşturulmuş, izleyici yorumlarına ulaşmak amacıyla “Ekşi Sözlük” isimli platform kullanılmıştır. Ekşi Sözlük’te yer alan “Her” başlığının çevrimdışı bir kopyası 17 Ağustos 2022 tarihinde oluşturulmuş, toplam 773 adet girişin bulunduğu belirlenmiştir. Bu girdilerin içinde film ile ilgili olmadığı saptanan yorumlar analiz dışında bırakılmış, geriye kalan 370 girdi üzerinden tematik analiz gerçekleştirilmiştir. Değerlendirmeye alınan izleyici yorumlarının “Postmodern insanın sorunları”, “Bedensizlik” ve “Değişim-Dönüşüm” olmak üzere üç ana tema üzerinden şekillendiği belirlenmiş, bu temaların da farklı alt temalar içerdiği saptanmıştır. Postmodern insanın sorunları teması; “eksiklikler”, “kaçışlar”, “geleceğe dair korkular”, Bedensizlik teması; “olumlu bir durum olarak bedensizlik”, “bir eksiklik olarak bedensizlik” ve “nötr ya da önemsiz bir durum olarak bedensizlik” olmak üzere üçer alt temaya ayrılmıştır. Son olarak, Değişim- Dönüşüm temasında ise; “insan değişmez” ve “insan değişir” olmak üzere iki alt tema tanımlanmıştır. Elde edilen veriler literatür çerçevesinde tartışılmıştır.

ABSTRACT

This article aims to conduct a thematic analysis through audience comments on the 2013 movie Her (written and directed by Spike Jonze). The movie is about the romantic relationship between Theodore, who makes a living by writing handwritten letters for others and Samantha-an operating system. In the study, the data set was created from the audience comments, and the platform called "Ekşi Sözlük" was used to reach the audience comments. An offline backup of the title "Her" in Ekşi Sözlük was created on August 17, 2022, with 773 entries. It was observed that some of the entries were not related to the movie. Those entries were excluded from the analysis. After the exclusion process, the remaining 370 entries were analyzed using the thematic analysis method. It has been determined that three main themes appear in the examined audience comments: "Problems of the postmodern humanity," "Bodilessness," and "Change-Transformation," and it has been observed that these themes also contain various sub-themes. The theme "problems of postmodern humanity" consists of the sub-themes "deficiencies," "escapes," and "fears about the future." Within the sub-themes of the disembodiment theme, bodiliness is interpreted as "a positive condition," "a deficiency," or "a neutral or unimportant condition." Finally, in the theme of "change-transformation," two sub-themes were defined as "people do not change" and "people do change." The data obtained were discussed within the framework of the current literature.

Anahtar Kelimeler: Film analizi, tematik analiz, Her

Keywords: Film analysis, thematic analysis, Her

1. ORCID: 0000-0002-6432-7059

2. ORCID: 0000-0001-6987-8012

1. Dr. Öğr. Üyesi, T.C. Haliç Üniversitesi, fatmakayim@halic.edu.tr

2. Öğretim Görevlisi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, bealtinal@gelisim.edu.tr

EXTENDED ABSTRACT

This paper aims to conduct a thematic analysis of the audience comments on the movie *Her* (Spike Jonze, 2013). The movie is about the romantic relationship between Theodore, who makes a living by writing handwritten letters for others and Samantha—an operating system. The data set was obtained from audience comments reached through a popular social network, Ekşi Sözlük. Ekşi Sözlük was chosen because of the collaborative nature of the platform (Gürel ve Yakın, 2007:205) and the accessibility of a large variety of entries categorized under message board style threads. An offline copy of the thread "*Her*" in Ekşi Sözlük was backed up on August 17, 2022. Among the 773 entries, some were irrelevant, such as entries about a song with the same title or commenting on the word "her" itself. Those entries were excluded from the analysis. After the exclusion process, the remaining 370 entries were analyzed using the thematic analysis method. It has been observed that three main themes appear in the examined audience comments: "Problems of the postmodern humanity," "Bodilessness," and "Change-transformation." All themes also contain various sub-themes. "The problems of postmodern humanity" refers to conditions portrayed in the movie and conceived by the audience members as problems presently troubling in the current age, hence the name "postmodern." The theme contains three sub-themes "deficiencies," "escapes," and "fears about the future." It is observed that the audience members consider the non-traditional types of relationships -especially the ones through the medium of recent technologies- as artificial, inauthentic or less valuable. They describe the postmodern condition as a life with a severe feeling of deprivation. The audience members describe the technological mediums people use to deal with loneliness or other problems as an escape (in contrast to a real solution). They also mention the fear of getting manipulated by robots or computers capable of advanced artificial intelligence and losing what is essential to being a human. Since all of these are in line with the movie's theme, it is possible to argue that audience members agree with the hegemonic narrative of the movie. Within the sub-themes of the disembodiment theme, bodiliness is interpreted as "a positive condition," "a deficiency," or "a neutral or unimportant condition." Since the movie's plot is about a sexual and romantic relationship between a human and an operating system, the (non)existence of the body is one of the significant discussion points. Across the audience's comments, the lack of body is interpreted as an advantage because the body itself is considered a burden and platonic love is seen as superior to physical attraction. On the other hand, some audience members interpreted it as a disadvantage; some argued that the lack of body would also mean a lack of some essential relationship properties. Some even phrased this situation as "falling in love with someone who does not exist," equating not having a body with not existing. On the other hand, some comments point out that not having a body does not mean much at all. Finally, in the theme of "change-transformation," two sub-themes were defined as "people do not change" and "people do change." The futuristic theme of the movie leads to a discussion about whether human nature changes with changing conditions. It is possible to observe a dispute, as some argue that new conditions brought by technological advances create a new version of humanity; in contrast, others argue that even though times and conditions change, the essential properties of humankind stay the same. The audience appears to discuss the main themes of the film -loneliness, changing conditions, consequences of technological advances and the position of the human body in all of these- concerning their own life experiences. They compare themes from the movie, such as loneliness and escape, with the problems they have been facing in a period when technology and communication opportunities were changing rapidly. They see similarities between emotions and events depicted in the film and their own. The themes observed in the audience comments in this study are also among the posthuman-themed academic literature discussion topics. Thus, it is possible to evaluate the observed themes as an audience reception analysis of the movie *Her*, as well as an evaluation of the public discourses on posthuman theory themes between 2013-2022.

GİRİŞ

Dijital teknolojide meydana gelen değişimler, benzer bir ivmeyi hayatın farklı alanlarında da göstermiş ve yaşam pratiğinde nihai yerini almıştır. Teknolojik alanda yaşanan dönüşümlerle birlikte insan birçok ihtiyacını kısa sürede karşılamayı başarırken, bağlanma ve kendini ifade etme gibi temel ihtiyaçlarını giderebilmek amacıyla teknolojiyi bir araç olarak kullanmaya başlamıştır. Öyle ki “gerçek dünya” ile temas edilmeyen sanal platformlar dijital bir kültür oluşmasına zemin hazırlamıştır. Böylesi bir dönüşümün bireyin “gerçek” ile olan ilişkisini etkilediği ve insan doğasında değişmelere yol açabileceği üzerine ortaya çıkan tartışmalar hem sanat yapıtlarında hem de akademik alanda kendini göstermeye başlamıştır.

Son yıllarda, -ortaya çıkan dönüşümü anlama çabasının bir sonucu olarak- sanatın ve bilimin çeşitli alanlarında “dijitalleşme ve insan” konusu farklı kavramlar açısından değerlendirilmeye çalışılmıştır. *Her (Aşk, Spike Jonze, 2013)* filmi bu çabanın yansıması olarak karşılık bulan sanatsal açıdan değerli yapıtlardan biridir. Aynı zamanda film, teknolojide meydana gelen değişimin insanın ilişkilene biçimindeki farklılaşmasını ele alış açısından önemlidir.

Her (Aşk, Spike Jonze, 2013) filmi, bir işletim sistemi ile bir insan arasında yaşanan duygusal ilişkiyi konu edinen bir yapıttır. Film; romantik ilişkiler, insanlar arası iletişimin elektronik ortamlara aktarılması, teknolojinin ve yapay zekânın insan hayatına her geçen gün daha yoğun bir biçimde dahil olması gibi konulara değinen bilim kurgu türünde bir yapıt olması sebebiyle pek çok tartışmaya konu olmuş, değindiği konularla ilişkili olarak yazında pek çok farklı çözümleme çalışması gerçekleştirilmiştir (Birincioğlu, 2020; Gelly, 2019). Gerçekleştirilen bu araştırmada ise, *Her* filminin izleyiciler tarafından nasıl alımlanmış olduğu ve filmdeki temaların izleyicilerce nasıl tartışıldığı tematik analiz yöntemi ile incelenmiştir.

Kültürel yapıtların çözümlenmesinde yapıtın kendi içeriğinden ziyade yapıtı alımlayan kişiler tarafından nasıl değerlendirildiğine ve çıkarılan anlamlara odaklanmak, Stuart Hall’un seyirciyi pasif bir alımlayıcı konumundan çıkararak, televizyon üzerine yaptığı çalışmalara dayanmaktadır (Şakı-Aydın, 2007:124-125). Hall’ün (2009) ortaya koyduğu “Kodlama-Kodaçımı” kuramı, izleyiciyi yapıtın iletmekte olduğu mesajı yorumlayan aktif bir konuma yerleştirmektedir. Bu yaklaşıma göre; izleyici, mesajı olduğu gibi kabul edebilir, mesaja temkinli yaklaşabilir veya mesajın karşısında bir noktaya kendini yerleştirebilir. Aynı zamanda, bu yaklaşımda baskın anlatı yapıtın iletmek istediği mesajdır. İzleyicinin bu mesajı yapıtın yazarının amaçladığı biçimde yorumlayıp bu yorumu benimsemesi baskın mesajı benimsediği anlamına gelmektedir. Öte yandan, izleyici metin ile müzakere edici bir ilişki de kurabilir, yani metnin mesajını yazar tarafından niyet edildiği biçimiyle benimsememekte, ancak tam anlamıyla karşısında da konumlanmamaktadır. Son olarak muhalif okumadan söz edilebilir. Muhalif okumada, okuyucu metinde iletilmek istenen mesajı anlamakta ancak bu mesajı karşıt bir şekilde yorumlamaktadır (Hall, 2009:34-38).

Bir yapıta yönelik anlamlandırmalar kişinin kendisinde başlayıp biten bir süreçten ibaret olmayıp, başka kişilerle ve medya araçlarıyla müzakere edilmekte, değişip dönüşmektedir (Hall, 2009:34-38). Bu bağlamda yeni medya araçları, izleyicilere, bir yapıtla ilgili görüşlerini tartışmak, benzer ve farklı görüşlerle karşılaşmak adına birçok imkân sunmaktadır. İzleyici bir yapıta ilişkin izlenim ve kanaatlerini çevrimiçi platformlarda paylaşabilmenin yanı sıra başkalarının paylaşımları üzerinden kendi kanaatini değiştirebilmekte veya kanaatinin doğruluğuna daha sıkı bir şekilde ikna olabilmektedir. Bu çalışmada *Her* filmine ilişkin izleyicilerin yorumları, bahsi geçen tarzda bir sosyal ağ ve çevrimiçi forum sitesi olan Ekşi Sözlük isimli platformdan yararlanılarak incelenecektir.

Her filmi, Theodore Twombly’nin bir işletim sistemi olan Samantha ile duygusal ilişkisini konu almaktadır. Filmin hangi yılda geçtiği tam olarak belirtilmemiş olmakla birlikte içerisinde yer alan pek öge çok uzak olmayan bir gelecekte geçtiğini düşündürmektedir. Bu zaman diliminde insanlar el yazımı mektuplarını yazmaları için hizmet satın almakta, Theodore da bu yazarlardan biri olarak seyircilerin karşısına çıkmaktadır.

Theodore, eşyle evleri ayırdıktan sonra bir apartman dairesinde tek başına yaşamaya başlamıştır. Bulunduğu apartmanda arkadaşları olmasına karşın işten arta kalan zamanlarını genellikle tek başına geçirmektedir. Yapay zekânın hayatın her alanında farklı biçimlerle yer aldığı bir zamanda Theodore’un satın aldığı yeni bir işletim sistemi de onu Samantha ile tanıştırır. Sanal bir varlık olan Samantha yalnızca bir sestem ibaret olsa da Theodore’a birçok konuda destek olmaktadır. Ayrılık sonrası, Theodore’un içinde bulunduğu depresif duygu durumundan çıkmasına

yardımcı olan Samantha aynı zamanda onunla hayat ve ilişki üzerine derin ve keyifli sohbetler gerçekleştirmektedir. Tüm bu paylaşımların bir sonucu olarak Samantha ve Theodore arasındaki ilişki romantik bir boyut kazanır ve duygusal bir bağlılığa dönüşür.

2. Yöntem

Bu çalışma, yönetmenliği ve senaristliği Spike Jonze tarafından yapılan *Her* filmine dair izleyici yorumlarının tematik analizinin yapıldığı nitel bir araştırmadır. Tematik analiz, veri setindeki en küçük boyutların düzenlenmesini ve derinlemesine betimlenmesini sağlayarak veri örüntülerinin (temaları) analiz edildiği ve raporlandığı bir yöntemdir (Boyatzis, 1998). Yapılan çalışmada veri seti izleyici yorumlarından oluşturulmuş, izleyici yorumlarına ulaşmak amacıyla “Ekşi Sözlük” platformu kullanılmıştır.

“Ekşi Sözlük”, siteye yazar olarak kabul edilen kişilerin herhangi bir konuda başlık açarak kanaatlerini paylaşabilmeleri, metin içi bağlantılar ile birbirine bağlanan başlıklardan oluşan kolaboratif bir platform olması (Uzunoğlu, 2015:427), belli bir konudaki yorumlara topluca erişmenin mümkün olması ve yorumların kullanıcı ya da yöneticiler tarafından kaldırılmadığı müddetçe erişime açık ve erişilebilir olması (Gürel ve Yakın, 2007:204-205) sebebiyle tercih edilmiştir.

2.1. Verilerin Toplanması

Ekşi Sözlük’te yer alan *Her* başlığının çevrimdışı bir kopyası 17 Ağustos 2022 tarihinde oluşturulmuştur. Bu tarihte başlıkta 773 adet girişin bulunduğu belirlenmiştir. Ancak bu girdilerin bir kısmının İngilizcede kullanılan üçüncü tekil şahıs zamirlerinden biri olan “her”, Türkçe’de “her gün” kelimesinde kullanıldığı anlamıyla “her” ya da *Her* ismini taşıyan şarkılar gibi başka konularla ilgili olduğu saptanmıştır. *Her* filmiyle ilgili girdilerin bir kısmının ise sadece “kötü bir film” ya da “iyi bir film” gibi yorumlar içeren ancak bu görüşlere ilişkin herhangi bir açıklamanın yer almadığı yorumlar olduğu belirlenmiştir. Bu girdiler dışarıda bırakıldığında, *Her* filmiyle ilgili 370 girdi tespit edilmiş, analiz bu 370 girdi üzerinden gerçekleştirilmiştir.

2.2. Verilerin Kodlanması

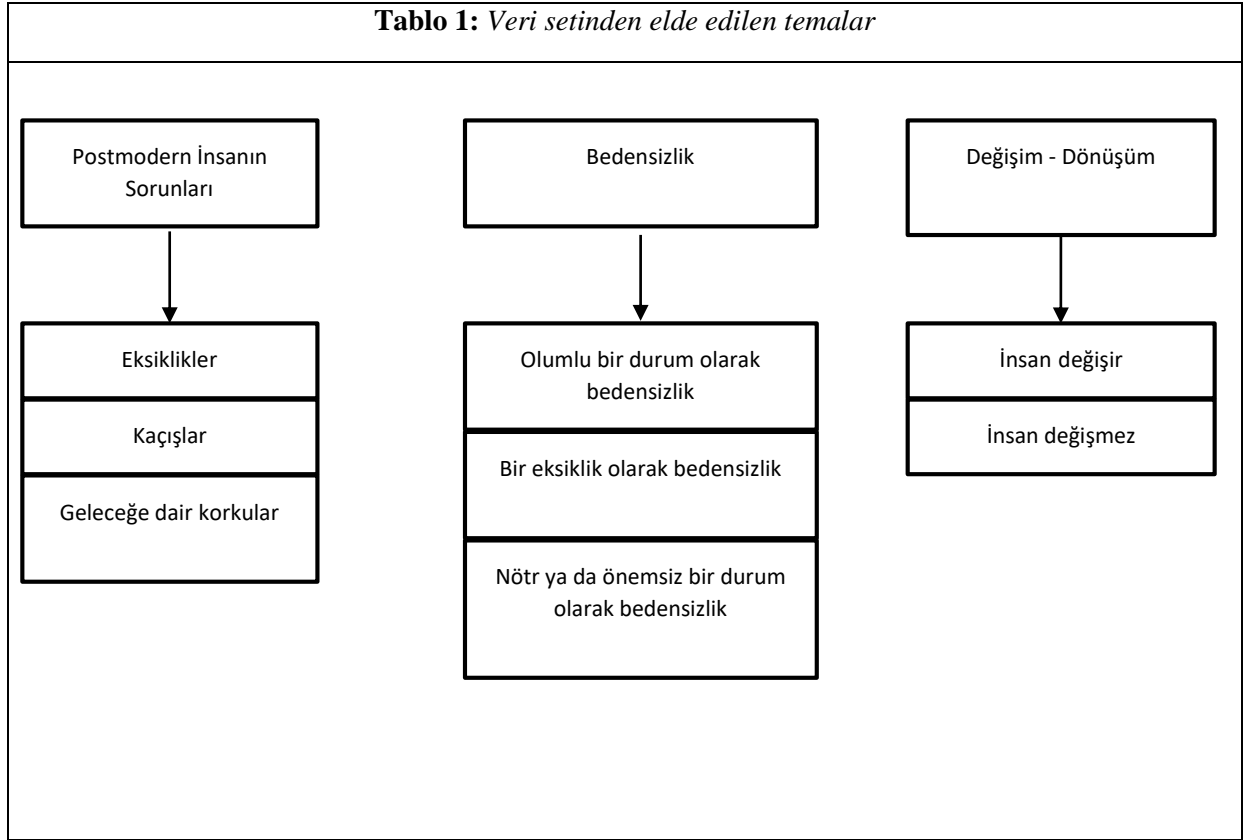
Ekşi Sözlük, kullanıcıların yarı anonim olarak kullandıkları bir platformdur. Platformdaki kullanıcı isimleri sabit olmakla birlikte siteye yeniden yazar olarak üye olmak zahmetli ve zor bir süreç olduğundan kullanıcılar tutarlı olarak aynı ismi kullanmaktadır. Ancak bu isim gündelik hayatlarında kullandıkları isimden farklı olmakta, kullanıcıların demografik özellikleri hakkında bir bilgi verilmemektedir (Gürel ve Yakın, 2007:207). Bu nedenle çevrimdışı kopya oluşturulurken kullanıcı adları kaldırılmış ve çalışmaya dahil edilen her bir girdiye “1” sayısından başlaarak bir kod numarası verilmiştir.

2.3. İşlem

Analiz gerçekleştirilmeden önce *Her* filmi iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı izlenmiş ve içeriğinde yer aldığı düşünülen temalar araştırmacılar arasında tartışılmıştır. Daha sonra Ekşi Sözlük platformundan elde edilen 370 girdiye kod numaraları verilmiş ve her bir girdinin teması araştırmacılar tarafından ayrı ayrı belirlenmiştir. Son olarak araştırmacıların belirledikleri temalar arası tutarlılık karşılaştırılmış ve birbiriyle örtüşmeyen temalar dışarıda bırakılmıştır.

3. Bulgular

Yapılan tematik analiz sonucu elde edilen veride “Postmodern insanın sorunları”, “Bedensizlik” ve “Değişim-Dönüşüm” olmak üzere üç ana temanın belirdiği gözlemlenmiştir. Bu temaların içerisinde yer alan alt temalar Tablo 1’de gösterilmiştir.

3.1. “Postmodern İnsanın Sorunları” Teması

Ekşi Sözlük kullanıcılarının *Her* filmi üzerine yaptıkları yorumlar incelendiğinde ön plana çıkan temalardan birinin insanların hem buldukları dönemin içinde deneyimliyor oldukları hem de yakın gelecekte süreceğine inandıkları sorunlar olduğu görülmektedir. Kullanıcılar, yakın gelecekte geçen hikayedeki sorunların *bugün de* yaşanıyor olduklarını sıklıkla vurgulamakta ve kendi yaşamlarındaki sorunlar ile filmde konu edilen sorunlar arasında bağ kurmaktadır. Bu sebeple, söz konusu temanın ismi olarak, bu iki zaman dilimini de kapsayacak şekilde, “Postmodern İnsanın Sorunları” seçilmiştir.

Bu temanın içeriği, “eksiklikler”, “kaçışlar”, “geleceğe dair korkular” olmak üzere üç alt temaya ayrılmıştır. “Eksiklikler” alt temasının “yalnızlık” ve “sahtelik”; “Kaçışlar” alt temasının “yalnızlığı ya pay zekâ ile giderme” ve “yapay- güvenli alanlara yönelme”; son olarak “geleceğe dair korkular” alt teması ise “robotların insanları kontrol edeceği” ve “insanların gelecekte robotlaşacağı” konularını kapsadığı belirlenmiştir.

“Postmodern insanın sorunları” teması, içeriğinde yer alan alt temalar ile birlikte ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

3.1.1 Eksiklikler

Eksiklikler alt temasında yer alan iki temel konu yalnızlık ve sahtelik olarak tanımlanmıştır. İzleyici yorumları değerlendirildiğinde yalnızlık konusunun sıklıkla yalnız kalma korkusu ile birlikte ele alındığı görülmüştür. Yalnızlık ve teknoloji ilişkisi kimi zaman yalnızlığa aranan çözümde teknolojinin işlevselleştirilmesi, kimi zamansa teknolojinin bilhassa yalnızlık halinin sebebi olması şeklindedir. Örneğin (5) numaralı yorumcu yazdığı girdide şu ifadelerini kullanarak insanın kurduğu ilişkiler aracılığı ile yaşadığı dönüşümü ve yalnızlık hissinin ise şekil değiştirmesine karşı varlığını koruduğunu belirtmiştir:

Yalnızlıkla baş etme yöntemlerimiz, kendimize, kendimiz için bir ses yaratmak. Bu filmde kendi ile baş edemeyen, kendi yalnızlığına çözüm arayan theodore bir işletim sistemi ile ilişki kurmaya başlar. İlişkileri boyunca şahit olduğumuz şey her bir dakika bir önceki dakikadan farklı kişiler olduğumuz, evrildiğimiz, evrim geçirdiğimiz ve bu nedenle bağ kurduğumuz şeylerle olan ilişkilerimizin de nasıl şekil değiştirdiğini ve "normal" kabul edilenin aksine olanı, yaşadığımızı sahiplenip zamanı geldiğinde de bitirebileceğimiz,

tüketebileceğimiz ve bunun bu şekilde sürüp gitmesi. Bu sırada var olan yalnızlıklarımıza çözüm bulurken başka yalnızlıklar, yoksunluklar, özelemler yaratmamız.

(35) numaralı yorumcunun girdisinde teknolojinin ilerlemesi ve sosyal medyanın yaygınlaşması insanların kendilerini yalnız hissetmelerine yol açan en temel etken olarak gösterilmektedir;

Teknolojinin -özellikle de sosyal medya yoluyla-, gerçek kalabalıklardan kaçıp sanal kalabalıklarda hayat bulan korkunç bir yalnızlar ordusu yarattığı ve insan olmağımızdan gelen hasretleri çoktan aştığı fikrine katılıyorum. Zaman içinde hepimiz yalnızca sanal dünyalarda mutlu olabilen yalnız insanlara dönüşecek ve bunu fark ettiğimizde çok geç olacağından kendimizi içinde bulacağımız ölümcül yalnızlığımızla baş başa kalacağız.

(105) numaralı yorumcu ise insanların birbirleri ilgilenmeyip işletim sistemleriyle iletişim kurmalarına odaklanmış ve bu durumun modern dünyada sıcaklık arayan insanın yalnızlığını gözler önüne serdiğini belirtmiştir. Bu söylemi destekler nitelikte (240) numaralı yorumcu da *Her* filminin modern dünyada insanların nasıl yalnızlaştığını ve birbirlerine nasıl yabancılaştığını etkileyici bir biçimde işleyen bir film olduğunu ifade etmiştir.

(66) numaralı yorumcu yalnızlık temasını iletişimsizliğin giderek artması sonucu insanların robotlaşması ile ilişkilendirmektedir. Benzer bir şekilde (229) numaralı yorumcu modern zamanlarda bireyin yaşadığı en büyük sorunun iletişimsizlik olduğunu belirtmiş ve bu durumun günümüz dünyasında bireyi yalnızlaştırdığını ifade etmiştir. Sosyal medya kullanımındaki artışın da bu yalnızlaşmanın bir sonucu olarak ortaya çıktığını vurgulamıştır.

“Eksiklik” alt teması içerisinde yer alan bir diğer içerik “yapaylık-sahtelik” konularına değinmektedir. Yorumlarda, kullanıcıların dünyayı gerçeklik/sanallık, sahicilik/sentetiklik ya da yapaylık gibi ikilikler üzerinden değerlendirdiği göze çarpmaktadır.

Örneğin (76) numaralı yorumcu Whatsapp, Skype, Instagram, Facebook, Twitter gibi sosyal medya üzerinden kurulan ilişkilerin “sentetik bir mutluluk” getirdiğini belirterek ilişkilerin sanallaştığını ifade etmiştir. (123) numaralı yorumcu yazdığı girdide şu ifadeleri kullanarak insanların gerçek duygular yaşamaya dair duyduğu korkuyu bunun bir sonucu olarak yaşadığı sıkışmışlığı ve duygulardaki yapaylığı dile getirmiştir:

Film sanki baştan sona modern insanın yalnızlığını, yapay duygulara, sistemlere mahkumluğunu eleştiriyor gibiydi. Fakat asıl verilmek istenen mesaj insanların gerçek bir ilişkiye başlamaya olan korkuları. Karşılarında mücadele etmeleri, öğrenmeleri, anlamaları gereken gerçek duygular bulmaktan korkmaları

Yapay olana yönelmenin sahici olana karşı korkudan kaynaklandığı görüşü (256) numaralı yorumcunun insanın hata yapmaktan korkmasının onu steril bir ortama sürüklediğini ve tüm sevgi biçimlerinin metalaştığı üzerine olan girdisinde de görülmektedir.

Bu yorumlarda ilişkilenenin ve duyguları yaşamamanın geleneksel olmayan biçimleri sahte, sanal ya da yapay olarak etiketlenmekte ve sahici ya da gerçek olanların daha değersiz ikameleri olarak tarif edilmektedirler. Bu yorumlara göre, teknoloji, insanın sorunlarına çözüm getiren araçlar sunmaktadır, ancak bu araçların sunduğu çözümler sahici olmadıklarından, yapay ya da sanal olduklarından, geriye derin bir eksiklik hissi kalmaktadır.

3.1.2 Kaçışlar

“Postmodern insanın sorunları” temasının içeriğinde yer aldığı belirlenen bir diğer tema “Kaçışlar” başlığı altında tanımlanmıştır. Kaçışlar alt temasında, postmodern dönemde insanların yaşadıkları sorunları çözmek yerine bu sorunları ertelemek ya da bu sorunların duygusal yükünden kaçınmak amacıyla bir takım hafifletici yöntemlere yönelmekle ilgili yorumlar yer almaktadır. Bu kaçışların, filmin konusu olan “yalnızlığı yapay zekâ ile giderme” ve “yapay-güvenli alanlara yönelme” şeklinde tarif edildiği gözlemlenmektedir.

(17) numaralı yorumcu, insanların gerçek olan şeylere kalplerini açmak yerine sanal şeylere yöneldiği üzerinde durmakta ve izlenen dizi ve filmlerin hatta okunulan kitapların bile bir kaçış amacıyla gerçekleştiriliyor olabileceğini öne sürmektedir. Buna ek olarak, “biz insanlar gerçek olan şeylere kalplerimizi açmak yerine, daha sanal şeylere mi yöneliyoruz? Kırılmaktan bu kadar çok mu korkuyoruz da, kendimizi daha güvenli hissettiğimiz alanlara mı yöneliyoruz?” sorularını sorarak kaçışın arkasında yatan zihinsel ve duygusal süreçlere dair bir takım

sorgulamalar ortaya atmaktadır. (105) numaralı yorumcuya göre ise teknolojik arayüzlerin hakim olduğu alanlara yönelmenin sebebi sorumluluktan ve korkularla yüzleşmekten kaçmaktır:

Metroda, yolda insanlar kalabalıkta sürekli konuşuyor ama birbirleriyle değil, işletim sistemleriyle. Real ilişkilerin birbirlerine yükledikleri sorumluluklardan kurtulmak, korkularla yüzleşmek yerine kaçmak için.

(275) numaralı yorumcu ise Theodore'un yapay zekâyla kurduğu ilişkinin aslında benliğindeki büyük boşluğu doldurmak ve yaralarını sarmak üzerine olduğunu ifade ederek insanların yalnızlıklarını yapay zekâ aracılığı ile giderme çabası içerisinde olduklarını vurgulamakta ve bu kaçışla yüzleşildiği anlarda utanç duygusunun baskın çıkacağını öne sürmektedir.

Bu alt temada gözlemlenen edilen yorumlarda, teknolojinin sağladığı imkanlar, insanların sahip oldukları sorunlardan, korkulardan ve olası yüzleşmelerden kaçmak için sığındıkları bir alan olarak tanımlanmaktadır. Yapay zekâ ile kurulan ilişki, gerçek bir ilişki değil, yalnızlıktan ve gerçek insanlarla kurulan ilişkilerden kaçış olarak görülmektedir, buradan yola çıkılarak, teknolojik araçların insanların hayatına girişi de kaçışı kolaylaştıran ya da mümkün kılan bir durum olarak tariflenmekte ve bir problem olarak görülmektedir.

3.1.3. Geleceğe Dair Korkular

Postmodern insanın sorunları temasında, son alt tema olarak yer alan “Geleceğe dair korkular” teması, “robotların insanları kontrol edeceği” ve “insanların gelecekte robotlaşacağı” konularını içermektedir.

(11) numaralı yorumcuya göre *Her*, “Bilgisayarlar kontrolü ele geçirecek, insanlara hükmedecek filmi” olarak tanımlanabilecek bir filmidir. Bu yorum, insanların bilgisayarlar veya robotlar tarafından ele geçirilmesi şeklindeki olay örgüsünün çok defa işlenmiş olmasına bir göndermedir. (271) numaralı yorumcu da yazdığı girdide, insanların yapay zekâ karşısındaki acizliğini bu film ile tekrar gördüğünü, bu ve benzeri durumların yakın zamanda yaşanabileceğine ilişkin kaygısını dile getirmiştir. (188) numaralı yorumcu da yukarıdaki görüşleri destekler biçimde yapay zekâyâ temel problemin insanlar ile yaşayacakları duygusal yakınlıktan ziyade insana doğrudan nüfus edebilmeleri olduğunu belirtmiş, yakın bir gelecekte otomatikleşmiş bir polis, otomatikleşmiş bir asker aracılığıyla insanların kontrol edilebilmesinin mümkün olduğunu ifade etmiştir.

Her filmi her ne kadar, *The Matrix* (*Matrix*, *Lana Wachowski ve Lily Wachowski*, 1999) gibi insanların makineler tarafından kontrol altına alınması gibi bir konuyu doğrudan işlemiyor bile olsa, *Her* dünyasında karşımıza çıkan teknolojiler insanların duygu ve davranışlarını manipüle etmek üzere işlemektedir; hayalet yazarlar müşterileri için kişisel mektuplar kaleme alırken, yazılım şirketleri müşterilerine romantik ilişki yaşayabilecekleri işletim sistemleri sunmaktadır (Kıyıcı, 2022:123). Bu yorumlar, izleyicilerin filmin geleceğe dair anlatısını, tıpkı filmin sunduğu atmosferde olduğu gibi, kontrol edilmeye ilişkin bir endişeyle bağdaştırdığını göstermektedir. İnsanlar, makineler karşısında kontrol edilmeye ve manipüle edilmeye açık, görece zayıf varlıklar olarak görülmekte ve bu durum da yakın gelecekte insan otonomisine ve bireyselliğine yönelik tehditlere ilişkin korkuları açığa çıkarmaktadır.

İnsanların robotlar tarafından ele geçirilmesinin yanı sıra diğer korku, insanların kendilerini insan yapan bazı özellikleri kaybederek robotlaşacakları korkusudur. İnsanın robotlaşması temasına dair en yapılan en belirgin yorumlardan biri (169) numaralı yorumcuya aittir. Yorumcu yazdığı girdide filmin insanların robotlaşması temasını ele aldığını şu cümleleri ile ifade etmiştir:

Modern dünyayı ciddi olarak sorgulamanıza yol açan film. Her şeyin gitgide mekanikleştiği ve ruhsuzlaştığı dikkate alındığında, filmdeki karakterlerin aslında günümüzdekilerden çok da farklı olmadığını görüyoruz. Sadece şefkat ve sevgi arayışının farklı kanallara kaydığı gerçeği var. Ama o mekanikleşmenin arasında sıkışmalar dahi, gerçekliğe muhtaç ve o gerçekliğin peşindeler.

(66) numaralı yorumcu da yazdığı yorumda filmin geleceğin dünyasına, gitgide yok olan iletişimsizliğe ve robotlaşan insanlara iyi göndermelerde bulunduğunu ifade etmiştir.

(150) numaralı yorumcu ise yazdığı yorumda filmin, insanların aklıyla makineleri kullanmak yerine, makinelerin insanların aklını kullanmasına izin vermesine devam edildiğinde insanların insansı özelliklerini yitirmeye başlayacağına ilişkin bir uyarı olduğunu belirtmiştir.

(176), (212) ve (184) numaralı yorumcularda yazdıkları girdilerde filmin çok olası bir gelecek senaryosunu konu aldığını belirterek, bu tür bir geleceğin olumsuz sonuçlar doğurabileceğini vurgulamışlardır. Ancak yorumlarda öngördükleri olumsuz durumlar ile ilgili detaylı bir bilgilendirme yapılmamıştır. Bu yorumlarda içeriği açıkça ifade edilmeyen bir endişe duygusu dile getirilmektedir.

“Postmodern insanın sorunları” başlığı altında “eksiklikler”, “kaçışlar” ve “geleceğe dair korkular” olmak üzere üç alt tema belirlenmiştir. İnsanın savaşıyor çözemediği sorunlarıyla kaçınarak -yok sayarak- baş etmeye çalışması evrimsel bir savunma stratejisi olarak literatürde tanımlanmaktadır (Cannon, 1915:377-392). Bununla birlikte, kaçınma stratejisinin, somut tehditlerin yanı sıra baş edilemeyen soyut konular söz konusu olduğunda da kullanıldığı yazında bildirilmiştir (McCarty, 2016:33-37). May, (2019), kaçışın kişiyi arzu ve hislerinden uzaklaştırarak kendinden (özünden) uzaklaştırdığını öne sürmektedir. Bu bakış açısına göre; kişi kendi benliğinden ve değer sisteminden uzaklaşmakta, topluluk tarafından kabul görmek amacıyla başkalarıyla uyumlu davranışlar geliştirmektedir. Ancak içinde bulunulan bu yeni durum kişide tatmin duygusu yaratmamanın aksine, yaşanan kaygı ve çaresizlik hissini büyütülmektedir. May’in (2019) bu yorumunun, kaçış alt temasında vurgulanan boşluk duygusu için açıklayıcı olduğu düşünülebilir. Robotlaşma ve robotlar tarafından kontrol temalarında da görüldüğü üzere, insan teknolojinin gelişimi ve toplumsal yaşamın karmaşıklığı karşısında zayıf ve çaresiz olarak tanımlanmakta, bunun sonucunda kaçışa yönelmek kaçınılmaz görünmektedir. Ancak sorunlardan kaçış beraberinde, May’in (2019) vurguladığı boşluk hissini getirmektedir.

“Postmodern insanın sorunları” temasında beliren bir başka alt tema yalnızlık duygusunun ifade edilmesinin ön plana çıktığı “Eksiklikler” alt temasıdır. Elbette, eksiklik hissini postmodern döneme özgü olduğunu öne sürmek güçtür, bu his psikoloji tarihi boyunca birçok farklı kuramcı tarafından açıklanmaya çalışılan konulardan biri olmuştur (Fink, 1996:112-125; Kendler, 2020:863-868). Hatta Platon’un (2019) Şölen diyalogunda Yunan mitolojisinde dahi insanların başlangıçta; dört elli, dört kollu, iki suratlı, tek bir ruha ve vücuda sahip olarak yaratıldığına ancak tanrıların insanları ikiye böldüğüne, o günden sonra insanların ruhlarındaki eksik parçanın özlemine yaşamakta ve hayatları boyunca bu parçayı tamamlayacak olan eşlerini aramakta olduğuna dair bir anlatı yer almaktadır. May (2010), antik Yunandaki sevgiyi yaratılıştaki bütünlüğü aramanın bir parçası olarak değerlendiren gelenekten yola çıkar ve 4 farklı sevgi biçiminden söz eder. Bunlardan ilki seks ya da şehvet diye adlandırdığımız libidodur; ikincisi Eski Yunanlıların daha yüksek varlık ve ilişki biçimlerine gereksinim olarak tanımladığı ve adına eros dediği üretme veya yaratma dürtüsü; üçüncüsü philia, veya dostluk, kardeşlik sevgisi ve sonuncusu ise insanın Tanrı sevgisini de içeren, bir başkasının refahı için adanmış sevgi olan agapedir. İnsanın gerçek aşk deneyimi- dolayısıyla mutluluk ve doyum- bu dördünün değişen oranlarda karışımı ile mümkündür olarak görülmektedir, tek tip bir sevginin peşinden gitmenin ise uzun vadede tatminsizliğe ve sonuç olarak eksiklik duygusunun devam etmesine neden olduğuna inanılmaktadır. Yorumcuların yalnızlık ve sahtelik üzerinden tanımladığı eksiklik hissini teknoloji ve toplumsal değişim ile ilişkilendirilmesi, ancak yorumlarda bu hislerin evrensel ve zamansız biçimde ele alınmaması, filmin bas kın distopik anlatımının izleyici tarafından alınıldığının ve bu tema bağlamında hegemonik bir okumanın söz konusu olduğunun bir göstergesi sayılabilir.

3.2. “Bedensizlik” Teması

Ekşi Sözlük kullanıcılarının *Her* filmi üzerine yaptıkları yorumlarda beliren temalardan bir diğeri Bedensizlik temasıdır. *Her* filmi, Theo’nun bir işletim sistemi olan Samantha ile yaşadığı aşkı ve romantik ilişkiyi ele almakta olduğundan, ilişkinin içindeki kişilerden birinin bedeninin olmayışı filmdeki temel öğelerden biridir (Ergün-Takan, 2018:117). Bu sebeple yapılan yorumlarda da bu temanın belirmesi beklenen bir durum olmuştur.

Bedensizlik, yapılan yorumlarda filmin de konusu olan romantik ilişkiler bağlamında zaman zaman olumlu bir durum olarak ön plana çıkmakta, zaman zaman bir eksiklik olarak değerlendirilmekte, zaman zamansa nötr bir durum olarak tespit edilmektedir. Bedensizlik temasının ele alınmasındaki bu üç biçim sırasıyla ayrıntılı olarak ele alınacak, son olarak bedensizlik temasının bu üç belirme biçimi beraber ele alınacaktır.

3.2.1 Olumlu Bir Durum Olarak Bedensizlik

Ekşi Sözlük yazarları, bedensizliği ya da bedeninin mevcut olmadığı koşullarda yaşanan romantik ilişkiyi çeşitli açılardan olumlu şekilde değerlendirmiştir.

(77) numaralı yorumcu yazdığı girdide, “belki de gerçeklik olgusundan hem çok uzakta hem de paylaşımın bu denli kuvvetli olduğu bir ilişki sırf zorluğundan dolayı mükemmelleşiyor adamın gözünde.” şeklinde, bedeninin olmayışının yarattığı zorlukların ilişkisinin değerini arttırdığından söz etmektedir.

(106) numaralı yorumcu bedeninin olmadığı bir durumda yaşanan romantik ilişkinin iç güzelliği ön plana çıkardığını söylemektedir. Bununla paralel olarak, (142) ve (152) numaralı yorumlarda, bir bedeni olmayan, bir ses ve bir idealden ibaret olan Samantha’ya duyulan aşkın “ilahi” aşk ile olan benzerliğine dikkat çekilmiştir. (142) numaralı yorumcu şöyle yazmaktadır:

ilişkide olmazsa olmaz fiziksel koşullar derin bir anlayış olmadan yiter gider, tersi durumda ise somuttan soyuta bir yükseliş olur[...] somuttan soyuta - maddeden mana alemine- geçiş ya da leyladan geçip mevlaya ulaşma makamı ya da ilahi aşkı çağrıştıran film

(152) numaralı yorumcu ise filmde işlendiğini öne sürdüğü “soyut aşk” kavramının çok çeşitli boyutlar alabildiğini, tasavvufilerin ilahi aşkı ile “inanılmaz derecede güzel olan kadınla ilişkiye girmeyi reddeden” başkarakterin Samantha’ya duyduğu aşk arasında paralellikler olduğunu söylemektedir. (252) numaralı yorumcu da “filmde sevişme ihtiyacı için bir kadın bulmasını istemesi ve sonunda başarılı olamamasının altında da aslında aşkın tamamen manevi paylaşım olduğuna bir atıftı.” cümleleri ile yine aşkın bedensel bir düzeyden ziyade manevi bir düzeyde gerçekleşen bir olgu olduğunu öne sürmektedir.

Bu yorumlarda yorumcular, bedensel çekimle manevi ya da düşünsel düzeyde yaşantılanan aşkın ya da romantik duyguların üstün bir nitelik taşıdığını öne sürmektedir. (152) numaralı yorumcunun “inanılmaz derecede güzel olan kadın” şeklinde bahsettiği kişi, filmde Samantha’nın bedensizliğini telafi etmek adına senaryoya dahil olmakta ve reddedilmektedir. Bu durum yorumcular tarafından zihinsel düzeydeki yaşantının bedensel arzulara baskın çıkması olarak okunmaktadır.

Bedensizliğin olumlu bir durum olarak belirlediği bir diğer konu ise bedeni olmayan Samantha ile bedenli insanların karşılaştırıldığı durumlar olmaktadır. (175) numaralı yorumcu, bir bedeni olmayan Samantha’nın avantajlarını saymaktadır:

vücudu olmadığı için, Samantha aynı anda birden fazla yerde olabiliyor, birden fazla kişiyle görüşebiliyor, konuşabiliyor, hatta bu kişilerle ilişki de yaşayabiliyordu. yine, theodore’un aksine, samantha’nın yaşadığı yeni ilişkiler, eski ilişkilerinden ya da diğer görevlerinden ödün vermesini gerektirmiyordu. samantha’nın kalbi sevgi ile dolmuyordu. aynı anda birden fazla kişiyi ayrı ayrı sevecek, yüzlerce şeyi aynı anda yapabilecek kadar yeterli bir beyne sahipti.

Bu alıntıda bir bedene sahip olmak artık bir eksiklik olarak ele alınmamakta, beden beraberinde bir dizi sorunu getiren bir sınırlılık olarak nitelendirilmektedir. Bu yorumla paralel olarak bir bedene sahip olmanın bu defa bir “kusurluluk” olarak nitelendirildiği bir yorum (177) numaralı yorumcu tarafından yapılmaktadır:

samantha’nın davranışları o kadar kusursuz ve idea denecek kadar insandan uzak ki, onu yansıtacak bir vücut bulunduğu theodore o vücuttan öğreniyor. o sarışın melek gibi kızın belki de tek kusuru olan dudak rahatsızlığını anında yüzüne vuruyor. samantha’nın bir vücuda aracı bir kadın dahilinde sahip olması, kusurlu olmasına yol açıyor. bunu da theodore kabul edemiyor.

Bu durum (172) numaralı yorumcunun yorumunda bir üst düzeye taşınarak, Samantha gibi bir varlığın Theo gibi bir insana aşık olmasının saçma olduğu öne sürülür:

düşünün ki, insan gibi iyi ve kötü tüm duygulara sahip olan bir ai var, insandan yüzlerce binlerce kat daha zeki, elemanın yerine email atabilecek kadar inisiyatif alabiliyor, ve aynı yeterliliklere sahip farklı karakterlerde binlerce işletim sistemi var. ve buradaki particular os loser herifin tekinin dandik esprilerine gülebiliyor, adama aşık olabiliyor. saçma x saçma (to-the-power) saçma

3.2.2 Bir Eksiklik Olarak Bedensizlik

Bedensizlik temasının olumsuz bir durum olarak nitelendirildiği yorumlarda bedeninin olmayışı bir eksiklik olarak görünmektedir. (158) numaralı yorumcu bu tarz bir aşkın eksik kalacağını söylemektedir: “ama aşık olmak sadece

beyinle olmamalı. bir fiziksel şey, bir beğeni en azından bir gülümseme, bir yüz ifadesi biraz gözler olmalı falan". Eksiklik söylemi yorumlarda sıklıkla belirmektedir, örneğin (91) numaralı yorumcunun tüm yorumu bu durumu anlatmaktadır:

bağ ne kadar kuvvetli olursa olsun dokunmaya ve dokunulmaya olan ihtiyacımızı gözler önüne sermiştir. sadece fiziksel algılamamak gerek; gözün göze değmesi, aynı havayı teneffüs etmek bile bir temas.

Eksikliğin boyutu bazen "olmama" derecesine ulaşmaktadır, Theo'nun Samantha'ya duyduğu aşk pek çok yorumcu tarafından "olmayan bir kişiye aşık olmak" olarak nitelendirilmektedir. Yukarıda da bahsi geçen (77) numaralı yorumcu aşağıdaki alıntıda Samantha'yı "olmayan bir kişi" olarak tanımlamaktadır.

ben adamın yerine kendimi koydum, o şekilde bi ilişkide kesinlikle kendimi kaptırırdım çok rahat, ve ardından olmayan bir kişiye aşık olmanın verdiği yoksunlukla muhtemelen delirirdim ya da bi benzerini bulmaya çabalayıp çok mutsuz olurdu.

Bu ifade çok sayıda yorumda tekrar tekrar belirmektedir. Örneğin (178) numaralı yorumcu "theodore basta hissedeceğim herseyi hissettim bitti artık bunda sonra nolcak ya falan derken tamamen olmayan birine karsi delice bir ask yasadi" yazmaktadır.

(116) numaralı yorumcu ise, bir bedenin olmayışını Samantha'nın arzulanışının asıl sebebi olarak görmektedir:

bir ara bunlar pazar gezmesine falan çıktığında, 'dünyadaki en çirkin bedende bile olsa razı olur', diye geçirmiştim aklımdan. aslında aksine, samantha dünyadaki en güzel bedende bile hayat bulsa, theodore onun daima bir işletim sistemi olarak kalmasını ister

Ancak bu yorum bedensizliğin olumlu bir durum olmasıyla değil, Samantha'nın "gerçekleşme ihtimali" olmamasıyla ilgili olarak ortaya konmaktadır:

[Theo'nun] gerçek insanlarla bağı zayıf. bu yüzden Samantha'yı seçiyor bu "aşk ihtiyacı"nı karşılamak için, çünkü samantha'nın gerçekleşme ihtimali yok.

3.2.3 Nötr ya da Önemsiz Bir Durum Olarak Bedensizlik

Bedensizlik teması bazı yorumlarda belirlemekte ancak bedensizliğe olumlu bir anlam atfedilmemekte ya da bir eksiklik olduğu vurgusu yapılmamaktadır. Örneğin (93) numaralı yorumcu "bağ kurmak için fiziksel temasın şart olmadığını iyi anlatmış" diyerek, bedenin olmayışını romantik ilişkiler açısından önemsiz bir durum olarak nitelendirmiştir. (255) numaralı yorumcu da benzer bir şekilde bu filmde ele alınan aşkın başka aşklardan farklı olmadığını söylemektedir:

samantha (işletim sisteminin adı) onun için zamanın ve mekanın ötesinde yalnız ona hissettiği duyguların tamamı iki kanlı canlı insanın birbirine duyduğu aşktan farksız.

Bedensizlik (267) numaralı yorumcunun yorumunda da önemsiz bir durum olarak görülmektedir:

samantha burda insanların tanımadığı insanlarla konuştuğu bir kişiyi temsil ediyor. yani verilmek istenen mesajda beden önemli değil.

Bedensizlik teması altında ortaya çıkan alt temaların birbiriyle çelişen, tartışan ve müzakere eden halleri, üzerine konuşulan filmin de bu konuya dair anlattığı çelişik duygulu anlatılarla uyum içindedir. Filmde, bedensizliğin eksiklik oluşu Theodore ve Samantha arasındaki ilişkide bir problem unsuru olarak yer almakta, hatta bu eksiklik bir başka beden "ödünç alınarak" giderilmeye çalışılmaktadır, öte yandan bu gerilim Samantha'nın bedensizliği kabullenmesi ve kendi varoluşu ile barışması ve olumlaması ile sonuçlandırılmaktadır (Ergün-Takan, 2018:121). İzleyicilerin de yorumlarında filmdeki bu temayla müzakere içine girdikleri görülmektedir.

3.3. Değişim - Dönüşüm

Ekşi Sözlük kullanıcılarının *Her* filmi üzerine yaptıkları yorumlarda beliren temalardan bir diğeri ise "Değişim-Dönüşüm" temasıdır. Değişim-dönüşüm teması, diğer temalarda olduğu üzere birbirine karşıt şekilde kodlanabilecek iki alt temaya sahiptir, bunlar insanın ya da insan ilişkilerinin teknolojiye ve yaşam koşullarına rağmen değişmeyen

yönüne vurgu yapmasıyla ayrışan “İnsan Değişmez” alt teması ile, değişen koşullarla birlikte insanın da değiştğine vurgu yapan “İnsan Değişir” alt temasıdır. Bu kısımda bu alt temalar veriden belirgin alıntılar üzerinden açıklanacak ve tartışılacaktır.

3.3.1 İnsan Değişmez

Her filmine dair yapılan Ekşi Sözlük yorumlarında insanın değişmezliğine ilişkin alt tema temel olarak iki biçimde belirginleşmektedir; bunlardan biri kullanıcıların gelecek bir tarihte geçen filmin aslında gelecekteki bugünü anlattığı yönünde yaptıkları vurgularda görülmektedir; diğeri ise romantik ilişkiler öncelikli olmak üzere insanlar arasındaki ilişkilerin bugün ile filmde konu edinilen gelecekte benzer biçimlerde yaşanıyor olması üzerinden insanın değişmezliği vurgulanmaktadır.

İnsan Değişmez alt temasının en net belirdeği yorumlardan biri (8) numaralı yorumcunun filmi “teknoloji ne kadar ilerlerse ilerlesin, ne kadar hayatımızı domine ederse etsin insan var olan ve asla teknolojik ilerlemelere rağmen bile evrilemeyecek dürtülerine karşı koyamamasını çok güzel anlatan film.” şeklinde tanımlamadığı yorumdur. (44) numaralı yorumcu da “filmde zaman mekan değişse de insanın çok değişmediği, ne kadar ileri gidilmiş olsa da ilkelik içeren kıskançlık duygusunun ne derece güçlü bir şekilde varlığını sürdürdüğü görülüyor.” şeklinde bir yorum getirmektedir. Buna göre, insanın özünde bulunan bazı temel hisler -burada kıskançlık- teknolojinin, çevresel etmenlerin ve kültürel farklılaşmaların karşısında direnç gösterebilmekte ve sabit kalmaktadır. (59) numaralı yorumcu, filmin konusunun orijinalliği tartışmasını dahi bu iddia üzerinden açıklayabilmektedir:

konu orjinaldi değildi tartışmasına ise girmeyeceğim. bir filmin iyi olabilmesi için mutlaka yepyeni bir konu, yepyeni bir bakış ya da yepyeni bir teknik getirmesi gerekmiyor. yeryüzünde insanların hissettiği duygular asırlardır değişmedi neticede.

3.3.2 İnsan Değişir

“*Her*” filmine dair Ekşi Sözlük yorumlarında ortaya çıkan bir başka tema ise insanın değişimidir; değişimin kaynağı teknoloji ön plana çıkmaktadır.

(35) numaralı yorumcu girdisinde insanın teknoloji ile beraber bir değişim sürecine girdiğini şu şekilde ifade etmektedir:

teknolojinin -özellikle de sosyal medya yoluyla-, gerçek kalabalıklardan kaçıp sanal kalabalıklarda hayat bulan korkunç bir yalnızlar ordusu yarattığı ve insan olmağımızdan gelen hasletleri çoktan aştığı fikrine katılıyorum. zaman içinde hepimiz yalnızca sanal dünyalarda mutlu olabilen yalnız insanlara dönüşecek ve bunu fark ettiğimizde çok geç olacağından kendimizi içinde bulacağımız ölümcül yalnızlığımızla baş başa kalacağız

Sözü edilen değişim, bir yıkım ve yalnızlaşma anlatısı olarak belirlemekte, teknoloji korkulan bir geleceğe doğru insanları götürmektedir. Bunun bir diğer örneği (38) numaralı yorumcunun girdisinde bulunmaktadır:

içinde yaşadığımız, yeni düzene mecburen uyum sağlamak zorunda olan insan bence kesinlikle aynı değil. bu yeni insan tipinin şekillenmesinin tek sebebi tabi ki, kolay ulaşılabilen teknoloji değil kendi başına belki ama bunda büyük bir payı var kuşkusuz

Değişim önemli bir sebebi olarak teknolojiyi işaret eden yorumcu, bu yeni insan tipini şu şekilde tanımlamaktadır:

istediğiniz insana ulaşmanın bin bir çeşit pratik yolunun olması insanları vurdumduymaz, yalana daha kolay meyleden bir hale bir duruma getirmiş durumda. adeta, tarafların farklı ihtiyaçlarını birbirleri üzerinden karşıladığı sinsi bir ortaklığa dönüşen kadın-erkek ilişkilerinde de artık hakim anlayış; eskinin yerini bir üst model çıktığında hemen yenisiyle ikame edilmesi gibi bir yöne doğru gidiyor

İzleyici yorumlarında, teknolojiyle beraber insanların yalnızlaştığı, ilişkilerin sanallaştığı, teknolojiye bağımlı hale gelirken kendilerine yeterliklerini yitirdiği bir değişimi göstermektedir, Ekşi Sözlük yorumlarında bu görüşü müzakereye açan ya da bu görüşe karşı argüman sunan yorumlara rastlanmamıştır. Filmin kendi anlatısının da bu yorumlama biçimi ile paralel olması, bu tema bağlamında izleyicinin filmin hegemonik anlatısını (Hall, 2009:37-38) benimsediği şeklinde yorumlanabilir.

4. Tartışma

İzleyici yorumları doğrultusunda belirlenen temalar incelendiğinde, filmin anlatısı içerisinde yer bulan yalnızlık, teknolojik değişimlere eşlik eden norm kırılımları karşısında insanın karşılaştığı yeni durumlara adapte olmasının zorluğu ve bedene ilişkin soruların izleyiciler tarafından da tartışıldığını, dahası bu temaların yalnızca anlatı üzerinden değil kendi yaşamları ile ilişkilendirilerek yorumlandığı gözlenmiştir. Yalnızlık, kaçış gibi konular 21. yüzyılın başında teknolojinin ve iletişim imkanlarının hızla değiştiği bir dönemde karşılaştıkları problemlerle benzeştirilmiş, filmdeki ilişki telefon ve internet gibi araçlar yoluyla sürdürülen uzak mesafe ilişkileri ile benzeştirilmiştir. Dahası, insan değişmez alt teması altında, filmde işlenen duyguların ve olayların insanların binlerce yıldır deneyimledikleri hislerle örtüştüğü dahi öne sürülmüştür.

Bu çalışmada izleyici yorumlarında belirlediği gözlemlenen temalar aynı zamanda insan-sonrası temalı alan yazının tartışma konuları arasında yer almaktadır (Ergün-Takan, 2018). Bu sebeple, *Her* filminin insan sonrası kuram çerçevesinde tartışıldığı çok sayıda çalışma yayınlanmıştır. Sözelimi, Favaro (2019), *Her* filmini *Transcendence* (Wally Pfister, 2014) ve *Ex-Machina* (Alex Garland, 2014) filmleriyle birlikte ele almış, bu filmler üzerinden yapay zekâ ile insan-ilişkisinin olasılıklarına dair anlatıları tartışmıştır; Causey (2015) *Her* filminden yola çıkarak insan-sonrası bir dünyada arzu ve cinselliğin imkanlarını sorgulamıştır; Simut (2015), bilimkurgu geleneğinde insan sonrası ütopyaları incelediği makalesinde *Her* filminin fiziksel bedeninin olmadığı ancak bir bilincin var olduğu bir anlatı olarak bu gelenek içindeki yerini değerlendirmiştir, Jollimore (2015) ve Murphy (2018) ise Samantha'nın bedensiz benliği üzerinden bir kişi olmanın ve gerçek olmanın anlamlarını tartışmıştır.

Bu bakımdan bu çalışmada ortaya konulan temaların, *Her* filmi üzerine izleyicilerin yaptıkları yorumların bir analizi olarak değerlendirilebileceği gibi, bir filmde yola çıkarak insan sonrası kuramın temaları üzerine 2013-2022 yılları arasında üretilmiş söylemlerin bir değerlendirmesi olduğu düşünülmektedir.

SONUÇ

Gerçekleştirilen çalışmada *Her* filmine ilişkin bir sosyal medya platformu olan Ekşi Sözlük'te yer alan izleyici yorumları incelenmiş ve üç temanın belirdiği tespit edilmiştir. Bu temalar araştırmacılar tarafından "Postmodern insanın sorunları", "Bedensizlik" ve "Değişim-Dönüşüm" olarak tanımlanmıştır. "Postmodern insanın sorunları" temasının "eksiklikler", "kaçışlar" ve "geleceğe dair korkular"; "Bedensizlik" temasının "olumlu bir durum olarak bedensizlik", "bir eksiklik olarak bedensizlik" ve "nötr ya da önemsiz bir durum olarak bedensizlik"; son tema olan "Değişim-Dönüşüm" ise "insan değişmez" ve "insan değişir" olmak üzere bazı alt temalara ayrılarak literatürde yer alan bilgiler doğrultusunda tartışılmıştır. Gerçekleştirilen çalışmanın, 2013-2022 yılları arasında insan-teknoloji ilişkisi, değişen zamanlar ve normlar karşısında insanın durumu ve bedene ilişkin söylemlere dair bir görüntü sunarak, alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bunun yanı sıra, araştırmacının bazı sınırlılıklarının bulunduğu düşünülmektedir.

İlk olarak, Ekşi Sözlük *Her* filmine ilişkin izleyici yorumlarına ulaşmak adına uygun bir platform olmakla beraber örnekleme dair bazı sınırlılıkları da bulunmaktadır. Öncelikle, tüm kullanıcıların sadece seçtikleri kullanıcı adları ile platformda temsil edilmeleri nedeniyle, söylemlerinin; yaş, cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey vb. demografik veriler üzerinden analizini gerçekleştirebilmek adına somut herhangi bir veriye ulaşamamaktadır. Bununla birlikte filmin içeriği ile ilgili yorumda bulunan her kullanıcının filmi izlediği varsayılmış ve gerçekleştirilen analize dahil edilmiştir. Bir başka sınırlılık ise, insan-teknoloji ilişkisine dair bir filmle ilgili verinin alındığı platformun bir çevrimiçi platform olmasıdır. Bu platforma üye olan ve izlediği filmlerle ilgili buraya yorumlar bırakan kişilerin toplum içerisinde teknoloji kullanımına daha alışkın kimseler olacakları ve bu durumun gerçekleştirilen yorumlar üzerinde de bir etkisinin olacağı varsayılabilir.

Çalışmadaki bu sınırlılıklar dikkate alındığında, gelecekte yapılacak nitel çalışmalarda bu çalışmada incelenen veriden elde edilen temaların farklı sosyal gruplarla gerçekleştirilecek görüşmelerle irdelenmesi önerilmektedir.

Yazarların Katkı Düzeyleri: Birinci Yazar %60, İkinci yazar %40.

Etik Komisyon Onayı: Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Etik Komisyonu'nun 22/11/2019 tarih 15 sayılı toplantısında uygun bulunmuştur.

Finansal Destek: Çalışmada finansal destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması: Çalışmada potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKLAR

- BARNARD, C. (Yapımcı), FARREY, N (Yapımcı), LUPI, D. (Yapımcı), JONZE, S. (Yönetmen). (2013). *Her* [Sinema Filmi]. ABD:Annapurna
- BİRİNCİOĞLU, Y. D. (2020). *Her* (Aşk) filmi bağlamında gerçeklik temsili sorunu. *Kritik İletişim Çalışmaları Dergisi*, 23-34.
- BRAUN, V. ve CLARKE, V. (2019). Psikolojide tematik analizin kullanımı. S. N. Şad , N. Özer ve A. Atli (Çevirenler). *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi – Journal of Qualitative Research in Education*, 7(2), 873-898. doi: 10.14689/issn.2148-2624.1.7c.2s.17m
- BOYATZIS, R.E. (1998). *Transforming qualitative information: thematic analysis and code development*. Sage.
- CANNON, W.B. (1915). *Bodily changes in pain: Hunger, fear, and rage; An account of recent researches into the function of emotional excitement*. Rare Books Club.
- CAUSEY, M. (2015). The object of desire of the machine and the biopolitics of the posthuman. *Resisting Biopolitics: Philosophical, Political, and Performative Strategies*.
- ERGÜN-TAKAN, D. (2018) *Posthümanist değerler açısından "Her" filminde beden ve benlik kavramları*. Kuruoğlu, H. ve Özsel, KT. (Ed.) *Medya ve Beden içerisinde*. Detay Yayınları.
- FAVARO, A. (2019). Digital culture: Fears, hopes and uncertainty about artificial intelligence in sci-fi movies. Ayhan, A. (Ed.) *New Approaches in Media and Communication içerisinde*, 61-79. Berlin:Peter Lang GmbH doi:10.3726/b15661
- FINK, B. (1996). *The Lacanian subject: Between language and jouissance*. Princeton, New Jersey.
- GELLY, C. (2019). *Her* (Spike Jonze, 2013): Digital Romance and Post-cinema. *Ekphrasis. Images, Cinema, Theory, Media*, 22(2), 41-53. . doi:10.24193/ekphrasis.22.3
- GÜREL, E.; YAKIN, M. (2007). Ekşi Sözlük: Postmodern elektronik kültür. *Selçuk İletişim*. 4,4. 203-219.
- HALL, S. (2009). Encoding/decoding. Thornham, S., Bassett, C. ve Marris, P. (Ed.) *Media studies: A reader içerisinde*, 3, 28–38. New York:NYU Press
- JOLLIMORE, T. (2015). "This endless space between the words": The limits of love in Spike Jonze's *Her*. *Midwest Studies In Philosophy*, 39(1), 120–143. doi:10.1111/misp.12039
- KENDLER, K. S. (2020). The origin of our modern concept of depression—The history of melancholia from 1780-1880: A review. *JAMA psychiatry*, 77(8), 863-868. doi:10.1001/jamapsychiatry.2019.4709
- KIYICI, H. (2022). Spike Jonze's *Her*: How transhumanism turns into a control mechanism under the name of love. *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 12(23), 121-138. doi: 10.33207/trkede.954659
- MACDONALD, A. (Yapımcı), Reich, A. (Yapımcı) ve Garland, A. (Yönetmen). (2014). *Ex-Machina* [Sinema Filmi]. Birleşik Krallık: A24
- MAY, R. (2010). *Aşk ve İrade (5. Baskı)*. İstanbul: Okuyan Us Yayınları.
- MAY, R. (2019). *Kendini Arayan İnsan (14. Baskı)*. İstanbul: Okuyan Us Yayınları.

- MCCARTY, R. (2016). The fight-or-flight response: A cornerstone of stress research. *Stress: Concepts, Cognition, Emotion, and Behavior* içerisinde (Editör: Fink, G.). 33-37. Melbourne:Academic Press. doi:10.1016/B978-0-12-800951-2.00004-2
- MINTZ, D. (Yapımcı), NOLAN, C. (Yapımcı), THOMAS, E. (Yapımcı), PFISTER, W. (Yönetmen). (2014). *Transcendence* [Sinema Filmi]. Birleşik Krallık: Alcon
- MURPHY, P. (2018). "You feel real to me, Samantha": the matter of technology in Spike Jonze's Her. *Technoculture: An Online Journal of Technology in Society*, (7) <https://tcjournal.org/vol7/murphy/> üzerinden erişildi.
- PLATON. (2020). *Şölen (20. Baskı)*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- SIMUT, A. (2015). The post-human utopian paradise and the impossible gaze from Philip K. Dick to Spike Jonze's Her. *Caietele Echinox*, (29), 301-313.
- ŞAKI-AYDIN, O. (2007). Alımlama araştırmaları ve kültürel çalışmalar geleneğinin katkısı. İstanbul Ticaret Üniversitesi *Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (11). 119-131.
- UZUNOĞLU, S. (2015) Bir postmodern intiharın ardından Ekşi Sözlük'te kanaatlerin oluşumu ve grupların biçimlenme süreçleri. *Intermedia International Peer-Reviewed E-Journal Of Communication Sciences*, 2(2). 424-439.
- WACHOWSKI, L. (Yapımcı ve Yönetmen), WACHOWSKI, L. (Yapımcı ve Yönetmen). (1999). *The Matrix* [Sinema Filmi]. ABD:Warner Bros.